

N:o 18.

Af herr **Leander**, om ändring af 5 kap. 3 § strafflagen samt 4 § lagen angående verkställighet af domstols förordnande om tvångsuppfostran den 27 juni 1902.

I hufvudsaklig öfverensstämmelse med det betänkande och förslag angående minderåriga förbrytares behandling, som utarbetats af den af Kungl. Maj:t den 16 oktober 1896 tillsatta kommittén för utredning af bland annat nämnda fråga, har 5 kap. 3 § i strafflagen enligt lag den 27 juni 1902 erhållit följande lydelse:

»Har brott blifvit begånget af någon, som fyllt 15 men ej 18 år, och dömes han härför till böter eller till fängelse i högst 6 månader, må domstolen, där den brottsliges sinnesbeskaffenhet och omgifning samt graden af hans förståndsutveckling pröfvas sådant föranleda, förordna, att han skall, i stället för att undergå det ådömda straffet, insättas i allmän uppfostringsanstalt.

Förekomma på en gång till verkställighet sådant förordnande och annat tidigare meddeladt beslut, hvarigenom samma person blifvit dömd till straff, skall detta straff, såvidt det utgöres af fängelse eller böter och de förskyllda straffen tillsammans ej uppgå till fängelse i mera än 6 månader, anses inbegripet i förordnandet.»

Att förenämnda kommitté ansett sig böra inskränka domstolens rätt att meddela förordnande om insättning i uppfostringsanstalt till de fall, då det straff, den brottslige ådragit sig, uppgår till högst sex månaders fängelse, har icke, enligt kommitténs utsago, härrört af någon inre i sakens natur liggande orsak. Tvärtom borde, förmenar kommit-

tén, därest frågan endast ses ur rent teoretisk synpunkt, denna begränsning betydligt vidgas, såframt den icke alldeles borde bortfalla. Pröfvas det nämligen, att den brottslige, i trots däraf att han öfver-skridit den absoluta straffrihetsgränsen, ännu icke kan anses hafva vunnit den sedliga och intellektuella mognad, som bör för straffbarhet förutsättas, synes billigheten kräfva, att han under alla förhållanden i straffrättsligt hänseende behandlas lika med minderåriga under 15 år. När kommittén det oaktadt uppställde nyssnämnda villkor, berodde detta af hänsyn till de kostnader, en vidsträcktare tillämpning af utbyte af straff mot insättande i anstalt skulle medföra.

Då kommittén emellertid tillägger: »I alla händelser synes det kommittén åtminstone icke för närvarande böra ifrågasättas att utsträcka sådant utbyte längre, än kommitténs förslag innehåller», framgår däraf otvetydigt, att kommittén tänkt sig en utsträckning i en icke alltför aflägsen framtid, då verkningarna af ifrågavarande lag hunnit i någon mån visa sig.

Dessa verkningar kunna redan nu bedömas. De förhoppningar, man hyst om lagens nytta för yngre förbrytares uppfostran till sedlighet och arbetsamhet, ha icke gäckats under de år, lagen tillämpats. Enligt af direktören för statens tvångsuppfostringsanstalt å Bona inhämtade upplysningar ha flera af där intagne elever redan blifvit anställda i tjänst eller yrken och genom sitt förhållande ådagalagt, att den vård och fostran, staten ägnat dem, burit goda frukter. Likaledes ha af diakonissanstaltens föreståndare gynnsamma meddelanden lämnats rörande de minderåriga förbrytare af kvinnkön, som äro intagna å nämnda anstalts hem i Viebäck, till hvars utvidgning Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition af Riksdagen begär nödigt anslag.

Utan att förringa enrumsstraffets betydelse för äldre förbrytare nödgas man dock draga dess ändamålsenlighet i tvifvelsmål, då det gäller yngre personer, som ännu befinna sig i utvecklingsåldern. Onekligen äro utsikterna till upprättelse större, om den vilseförda unga mannen eller kvinnan intages i en anstalt, som mera har karaktären af ett hem, än om dessa unga kastas in i ett fängelse och sålunda redan tidigt stämplas med förbrytaremärket, som det sedan kan bli svårt nog att få utplånadt. Uppfostran i stället för straff är tydligen den princip, som bör tillämpas, då det gäller bekämpandet af brottslighet bland ungdom. Men så länge endast de, som dömas till högst sex månaders fängelse, kunna bli föremål för s. k. tvångsuppfostran, måste alla yngre personer, som för sina brott ådömas straffarbete, försona dessa sina förseelser i fängelserna. Antalet straffångar i åldern 15—18

år under åren 1905—1907 har enligt fångvårdsstyrelsens underdåniga berättelser för ifrågavarande år varit:

Ålder.	1905.		1906.		1907.	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
15 år	20	2	14	—	5	1
16 »	47	2	29	6	22	1
17 »	66	5	71	5	48	2
18 »	65	8	75	5	56	8

Att flera af dessa unga straffångar växt upp i en sådan omgivning och varit af sådan sinnesbeskaffenhet, att de bort komma i åtnjutande af vård å anstalt i stället för att interneras i ett fängelse, får man taga för alldeles gifvet. Det vore ur flera synpunkter önskligt, att ofvan omförmälda begränsning redan nu kunde helt bortfalla, så att alla unga förbrytare, som befunnas vara i behof af vård å uppfostringsanstalt, kunde å sådan intagas, oafsedt straffets art eller tidslängden af detsamma. Men då kostnadsfrågan fortfarande torde lägga hinder i vägen därför, har jag velat inskränka mig till yrkandet, att den skillnad, som i förenämnda hänseende göres emellan fängelse och straffarbete, måtte upphävas, och att följaktligen domstolens rätt att meddela förordnande om insättning i allmän uppfostringsanstalt måtte utsträckas äfven till de fall, då brottet, som den minderårige begått, belägges med straffarbete i högst sex månader.

En dylik utsträckning behöfver ej ur kostnadssynpunkt verka afskräckande. Å statens tvångsuppfostringsanstalt å Bona, hvilken såsom bekant är afsedd endast för ynglingar, ha efter anstaltens öppnande 1905 till och med utgången af förlidet år 139 elever intagits, af hvilka emellertid, enligt hvad ofvan antydts, icke få redan utskrifvits. Därför finnes därstädes ett rätt afsevärdt antal platser obesatta. Efter den utvidgning af diakonissanstaltens hem i Viebäck, som är nära förestående, torde bemälda hem vara i stånd att för flera år framåt mottaga de jämförelsevis få flickor, om hvilkas insättning i uppfostringsanstalt förordnande kan komma att meddelas.

Men äfven om en ny anstalt af Bonatypen skulle efter hand visa sig behöflig, torde staten icke böra för detta behjärtansvärda ändamål

undandraga sig den erforderliga kostnaden, som i hvarje händelse skulle medföra minskade utgifter för den egentliga fångvården.

Jämväl lagen angående verkställighet af domstols förordnande om tvångsuppfostran den 27 juni 1902 synes vara i behof af ett tillägg.

Liksom många, hvilka borde komma i åtnjutande af anstaltsvård, gå miste därom, kan å andra sidan ett och annat exempel påvisas, då i anstalt intagen elev visat sig alldeles oemottaglig för den fostran, anstalten velat ägna honom, och genom sitt förhållande skadligt inverkat på de öfriga eleverna. Till bestyrkande häraf tillåter jag mig hänvisa till det protokoll öfver justitiedepartementens ärenden af den 12 dennes, som är bifogadt årets statsverksproposition.

En dylik obildbar elev borde tydligen kunna skiljas från anstalten. Sådant låter sig likväl icke göra, förrän de föreskrifna två åren efter elevens intagning tilländagått. Ty stadgandet i § 4 af nyss åberopade lag, att anstaltens styrelse äger att redan efter ett år eller dessförinnan öfverlämna elev till enskild vård och tillsyn o. s. v., synes vara afsedd att tillämpas endast i de fall, då denne iakttagit ett synnerligen godt uppförande. Med hänsyn särskildt till de öfriga elevernas bästa borde dock möjlighet beredas styrelsen att befria anstalten från sådana elever, som visa sig vara helt och hållet olämpliga att vistas där. Att finna en fullt tillfredsställande form för denna frågas lösning är ingalunda lätt, men den torde kunna ordnas därigenom, att åt Konungens befallningshafvande i det län, där anstalten är belägen, medgifves rätt att efter anmälan af anstaltens styrelse och efter en ingående pröfning af alla eleven berörande förhållanden skilja denne från anstalten samt förordna, att det straff, som ådömts eleven, skall i vanlig ordning verkställas.

Stadgande i berörda syfte torde lämpligen kunna göras genom ett tillägg till ofvannämnda § 4 i lagen angående verkställighet af domstols förordnande om tvångsuppfostran den 27 juni 1902.

Utan att härvidlag göra något bestämdt yrkande tillåter jag mig dock ifrågasätta, huruvida icke tvångsuppfostran och tvångsuppfostningsanstalt såsom erinrande om tvångsarbete och tvångsarbetsanstalt skäligen borde utbytas mot benämningarna skyddsuppfostran och skyddsuppfostningsanstalt.

På grund af det anförda vågar jag vördsamt hemställa,

det Riksdagen ville för sin del besluta, att 5 kap.
3 § i strafflagen, sådan denna § lyder enligt lag den

27 juni 1902, måtte erhålla ungefär följande förändrade lydelse:

Har brott blifvit begånget af någon, som fyllt 15 men ej 18 år, och dömes han härför till böter eller ock till fängelse eller straffarbete i högst sex månader, må domstolen — — — — —

Förekomma på en gång till verkställighet — — — — —

skall detta straff, såvidt det utgöres af straffarbete, fängelse eller böter och de förskylda straffen tillsammans ej uppgå till vare sig straffarbete eller fängelse i mera än sex månader — — — — —

äfvensom att till § 4 i lagen den 27 juni 1902 angående verkställighet af domstols förordnande om tvångsuppfostran ett tillägg måtte göras af ungefär följande innehåll:

Befinnes elev, som på grund af domstols förordnande intagits i allmän uppfostringsanstalt, genom dåligt uppförande skadligt inverka på öfriga elever och låter han sig ej rätta, må styrelsen för anstalten därom göra anmälan hos Konungens befallningshafvande i det län, hvarest anstalten är belägen. Konungens befallningshafvande äger, då grundade skäl därtill föreligga, att skilja dylik elev från anstalten samt förordna, att det eleven ådömda straff skall i vanlig ordning verkställas.

Stockholm den 23 januari 1909.

Ulrik Leander.